

Pratik, Özgün, Anlaşılır, Öğretici

VIP

Türkçe

Kazanım Sorularından Yeni Nesil Sorulara Geçiş

8. SINIF TÜRKÇE

EDİTÖR

Turgut MEŞE

YAZAR

Komasyon

Bütün hakları Editör Yayınevine aittir.

Yayıncının izni olmaksızın kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekânîk yollarla ya da fotokopi yoluyla basımı, çoğaltılması ve dağıtımı yapılamaz.

Çıkmış soruların telif bedeli ödenmiştir.

ISBN

978-605-280-384-4

SERTİFİKA NO

40613

KAPAK TASARIMI

Editör Yayınevi Dizgi Ekibi

SAYFA TASARIMI

Editör Yayınevi Tasarım Ekibi

BASKI VE CİLT

ELH
AMBALAJ
matbaa uv lak ve selefon
0312 395 56 54

ANKARA

editör
yayınevi

İLETİŞİM

İvedik Organize Sanayi Matbaacılar Sitesi

1518 Sok. Mat-Sit İş Merkezi No:2/20

Yenimahalle / ANKARA

Tel: 0 312 384 20 33 - 0 505 925 57 81

Fax: 0312 342 23 58

www.editoryayinevi.com

Kitap hakkında görüş ve önerileriniz için

WhatsApp hattımız: 05422620337

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM: SÖZCÜKTE VE SÖZ GRUPLARINDA ANLAM

SÖZCÜKTE ANLAM	5
SÖZ GRUPLARINDA ANLAM.....	9
TEST - 1.....	11

2. BÖLÜM: CÜMLEDE ANLAM

CÜMLEDE ANLAM.....	18
TEST - 2	26

3. BÖLÜM: FİİLİMSİLER (EYLEMSİLER)

FİİLİMSİLER (EYLEMSİLER).....	31
TEST - 3.....	35

4. BÖLÜM: CÜMLENİN ÖGELERİ

CÜMLENİN ÖGELERİ	39
TEST - 4	46

5. BÖLÜM: CÜMLE TÜRLERİ

CÜMLE TÜRLERİ	50
TEST - 5	56

6. BÖLÜM: YAZIM KURALLARI

BÜYÜK HARFLERİN KULLANILDIĞI YERLER	60
EK VE BAĞLAÇLARIN YAZIMI	63
BİRLEŞİK KELİMELERİN YAZIMI	64
ALINTI KELİMELERİN YAZIMI.....	67
SAYILARIN YAZIMI	68
KISALTMALARIN YAZIMI.....	69
TEST - 6	70

7. BÖLÜM: NOKTALAMA İŞARETLERİ

NOKTALAMA İŞARETLERİ	74
TEST - 7	82

8. BÖLÜM: PARÇADA ANLAM

PARAGRAF	87
PARAGRAFIN YAPI ÖZELLİKLERİ	87
PARAGRAFIN ANLAMSAL ÖZELLİKLERİ ...	90
PARAGRAFIN ANLATIM ÖZELLİKLERİ	93
TEST - 8	97

9. BÖLÜM: FİİLDE ÇATI

FİİLDE ÇATI	106
TEST - 9	108

10. BÖLÜM: METİN TÜRLERİ

METİN TÜRLERİ	113
METİN KARŞILAŞTIRMA	117
ŞİİR BİLGİSİ	119
TEST - 10	121

13. BÖLÜM: SÖZLÜ İLETİŞİM

KONUŞMA KURALLARI	153
OKUMA	154
YAZMA	154
DİNLEME	154
TEST - 13	155

11. BÖLÜM: ANLATIM BOZUKLUKLARI

ANLATIM BOZUKLUKLARI	129
DİL BİLGİSİ YÖNÜNDEN ANLATIM BOZUKLUKLARI	129
TEST - 11	134

14. BÖLÜM: SÖZEL MANTIK VE
MUHAKEME

SÖZEL MANTIK VE MUHAKEME	159
KURGUSAL BİR OLAY YA DA DURUMUN ÇÖZÜMLENMESİ	161
TABLO OLUŞTURMA	162
TEST - 14	166

12. BÖLÜM: MEDYA KAYNAKLARI /
GÖRSEL OKUMA / AKIŞ ŞEMASI

MEDYA KAYNAKLARI	139
ÇOKLU MEDYA KAYNAKLARININ GÜVENİLİRLİĞİ	139
GÖRSEL OKUMA	141
AKIŞ ŞEMASI	142
İŞLEM BASAMAKLARI	143
TEST - 12	144

CEVAP ANAHTARI	176
----------------------	-----

[SÖZCÜKTE ANLAM]

- * Bir dilde, belli bir anlamı ya da görevi olan en küçük ses birimine sözcük (kelime) denir. Her sözcüğün bir anlamı ve cümlede üstlendiği bir görevi vardır.
- * Anlamlı sözcükler bir işi, hareketi, durumu, duyguyu, düşünceyi, soyut ya da somut bir varlığı ifade eder.
 - » geldi, okuyor, sıcak, mutluluk, kolay, elma, ülke...
- * Görevli sözcükler ise diğer sözcükler arasında çeşitli anlam ilgileri kurarak bunların cümle içinde kullanılmalarına yardımcı olur.
 - » ve, ile, için, kadar, ama, fakat, lakin, meğer, çünkü...

Kelimeler anlam özellikleri bakımından şu başlıklar altında incelenebilir:

• SÖZCÜKLERDE ÇOK ANLAMLILIK

- * Kendine ait bir anlamı olan sözcükler, bazen yeni anlamlar da kazanabilir. Bir dilde sözcüklerin çok anlamlılık göstermesi, anlatımda zenginliğin göstergesidir.
- * Çok anlamlılık sözcüklerin gerçek (temel), terim ve mecaz anlamlı şekillerinin kullanılmasıyla oluşur.

Sarmak	
» Kanayan parmağını steril bir bezle sardım.	(etrafında çevirmek)
» Sarmaşıklar neredeyse evin yarısını sarmıştı.	(kaplamak, kuşatmak)
» Yetimleri saran, besleyen, hayırsever bir kadındı.	(korumak, gözetmek)
» Çocuklarımı öpüp sarmayalı yıllar oldu.	(kucaklamak)
» Buralar artık beni sarmıyor, çok sıkılıyorum.	(ilgisini çekmemek, basitleşmek)

Bakmak	
» Bir süre sessizce televizyona baktık.	(izlemek, seyretmek)
» Doktor Bey hastalara baktıktan sonra gelecek.	(muayene etmek)
» Üç çocuklu bir aileye bakıyor.	(beslemek, geçindirmek)
» Çocuğum, sen derslerine bak!	(uğraşmak, meşgul olmak)

KALIPLAŞMIŞ SÖZ GRUPLARINDA ANLAM

DEVİMLER

- * Gerçek anlamından ayrı, kendine özgü bir anlam taşıyan kalıplaşmış söz öbeklerine deyim denir.

Özellikler:

- * Deyimler, genellikle kendine özgü bir anlamı olan kısa ve özlü ifadelerdir.
- * Deyimler genellikle mastar biçimindedir ve çekimlenebilir.
- * Deyimler hâl eklerini, olumsuzluk eklerini, kişi eklerini vb. alabilir.
- * Bazı deyimler anlamca birbirine zıddır.

Örnek:

- » ipe un sermek
- » etekleri tutuşmak
- » yüz göz olmak
- » kulak misafiri olmak
- » uzun lafın kısası
- » gözden düşmek
- » eli ayağı buz kesilmek
- » elini çabuk tutmak
- » elden ayaktan düşmek

ATASÖZLERİ

- * Toplumun kültür mirasını yansıtan, geçmişten günümüze kadar süregelen özlü sözlere atasözü denir.

Özellikler:

- * Kalıplaşmış sözlerdir, nasihat verir.
- * Söyleyeni belli değildir.
- * Sözcüklerin yeri değiştirilemez, yerlerine eş ya da yakın anlamlısı getirilemez.

Örnek:

Bir elin nesi var, iki elin sesi var.

Güneş girmeyen eve doktor girer.

Duvarı nem, insanı gam ykar.

ÖZDEYİŞLER

- * Bir düşünceyi en kısa, en özlü biçimde anlatan, bir veya birkaç cümleden oluşan sözlere özdeyiş (vecize) denir. Özdeyişin atasözünden farkı, sözü söyleyenin bilinmesidir.

Örnek:

- » Adalet, evrenin ruhudur.

(Ömer Hayyam)

- » Aşılmasına imkân olmayan hiçbir duvar yoktur.

(Anton Çehov)

- » Akıllı olmak da bir şey değil, önemli olan o akli yerinde kullanmaktır.

(Descartes)

İKİLEMELER

- * Çeşitli anlam ilgileri bulunan sözcüklerin, yeni anlamlar oluşturmak ya da ifadeyi güçlendirmek amacıyla oluşturdukları sözcük grubuna ikileme denir.
- * Aynı sözcüğün tekrarlanması, anlamları birbirine yakın, karşıt olan veya sesleri birbirini andıran sözcüklerin yan yana kullanılması şeklinde oluşur.

Örnek:

- » Azar azar, yalan yanlış, iyi kötü, ıvır zıvır, saçma sapan, çatır çatır, günden güne...

NOT

- İkilemeleri oluşturan sözcükler arasında herhangi bir noktalama işareti kullanılmaz ve ikilemeler bitişik yazılmaz.

[CÜMLEDE ANLAM]

- * Duyularımızı, düşüncelerimizi, bir durumu ya da olayı ifade etmek için kullandığımız anlamlı ve kurallı kelime topluluğuna cümle (tümce) denir.
- * Günlük yaşamda kullandığımız her cümle ya bir eylemi ya da bir yargıyı ifade eder.
- * Cümlelerin taşıdığı anlamları şu başlıklar altında inceleyebiliriz:

ANLATIM ÖZELLİKLERİNE GÖRE CÜMLELER

ÖZNEL	NESNEL
	
BENCE	HERKEŞÇE
KANITLANAMAZ	KANITLANABİLİR
KİŞİSEL GÖRÜŞ	GENEL GÖRÜŞ
YORUMA BAĞLI	YORUM İÇERMEZ
TARAFLI	TARAFSIZ

ÖZNEL CÜMLELER

- * Bir kavramı, olayı, durumu, kişiyi ya da nesneyi kişisel görüş belirtmek için anlatan cümlelerdir.
- * Kişiden kişiye değişen yargıları dile getirir ve anlam bakımından nesnel cümlelerin karşısıdır.
- * Öznel cümlelerde anlatım "bence, bana göre" mantığına dayanır.

Örnek:

- » Öyküdeki kuru üslup giderek okuyucuyu sıkıya başlıyor ve bir süre sonra okur kitabı okumaktan vazgeçiyor.
- » İstanbul, tarihi ve doğal güzellikleriyle eşsiz bir şehirdir.
- » Onun karşısında hayranlığımı gizleyemedim.
- » Uzun ve yorucu bir yolculuktan sonra Antalya'nın cenneti andıran manzarasını karşımızda gördük.
- » O aynı zamanda başarılı bir yazardır.

NESNEL CÜMLELER

- * Bir durum, olay, nesne ya da insan hakkında bilgi verirken kurduğumuz, herkesçe aynı şekilde algılanabilen, kanıtlanabilir niteliği olan cümlelerdir.
- * Nesnel cümleler, objektif bir yaklaşımın sonucu olarak varılan hükümlerdir ve kişiden kişiye değişmez.

Örnek:

- » Ülkemizdeki tiyatro izleyicisi sayısında bu yıl artış oldu.
- » Romanda anlatılanlar Kurtuluş Savaşı yıllarında geçiyor.
- » Ülkemizde sosyal paylaşım siteleri yaygın olarak kullanılmaktadır.
- » Arka tarafta geniş bir düzlük vardı.
- » İhtiyar balıkçı, elindeki parayı fırıncıya uzattı.
- » Dün saat 14.30'da terminalden yola çıktı.

► Çıkmış Soru:

10. • Kartepe Kayak Merkezi, yüksekliği 1606 metre olan bir tepenin zirvesinin altında kurulmuştur.
- Kartepe Kayak Merkezi kış aylarında yoğun bir ziyaretçi akınına uğruyor.
- Bu iki cümlenin anlamca doğru bir biçimde birleştirilmiş hâli aşağıdakilerden hangisidir?
- A) Kartepe Kayak Merkezi yoğun ziyaretçi akınına uğrayan, yüksekliği 1606 metre olan bir tepenin zirvesinin altında kış aylarında kurulmuştur.
- B) Yoğun bir ziyaretçi akınına uğrayan Kartepe Kayak Merkezi, kış aylarında yüksekliği 1606 metre olan bir tepenin zirvesinin altında kurulmuştur.
- C) Yüksekliği 1606 metre olan bir tepenin zirvesinin altında kurulan Kartepe Kayak Merkezi, kış aylarında yoğun bir ziyaretçi akınına uğruyor.
- D) Bir tepenin zirvesinin altında kurulan Kartepe Kayak Merkezi, yüksekliği 1606 metre olduğundan kış aylarında yoğun bir ziyaretçi akınına uğruyor.

► Çıkmış Soru:

11. I. Mutluluğu engelleyen şeylerden biri, çok fazla mutluluk beklemektir.
- II. Mutluluk öyle bir servettir ki bölüşüldükçe çoğalır.
- III. Bilge ve iyi olmadıkça kimse mutlu olamaz.
- IV. İnsan en azla yetindiği zaman mutludur.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerden hangileri anlamca birbirine en yakındır?

- A) I ve III B) I ve IV
C) II ve III D) II ve IV

► Çıkmış Soru:

12. Ön yargı, kişinin bir kimse veya bir şeyle ilgili pesinen varsaydığı olumlu veya olumsuz tutumların tümüdür.

Buna göre aşağıdakilerin hangisinde ön yargılı bir tutumdan söz edilemez?

- A) Emanete hıyanet olmaz.
B) Kişi arkadaşından bellidir.
C) İnsan yedisinde ne ise yetmişinde de odur.
D) Çok havlayan köpek ısırmaz.

13. Derin düşünmeyen insan, hiçbir şeyi değiştiremez; hiçbir şeyi değiştirmeden de uygarlık olmaz.

Bu cümleden aşağıdaki yargıların hangisi çıkarılabilir?

- A) Değişim, insanların doğasında vardır.
B) Uygarlık, insanların ortak çabalarının ürünüdür.
C) Bütün insanların amacı, uygar bir şekilde yaşamak olmalıdır.
D) Uygarlık, derin düşünmeyi bilen insanlarla doğmuştur.

14. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde amaç-sonuç ilişkisi yoktur?

- A) Hava karardığı için yanımızdan ayrılıp eve gitti.
B) Ders çalışmak için odasına gitti.
C) Hem doğayı hem de kendimizi korumak için ağaç dikmeliyiz.
D) Sınavı kazanmak için çok çalışıyor.

► Çıkmış Soru:

15. (I) Japonya, uzay çöplerini temizlemek için ürettiği metalik örgü ağını Uluslararası Uzay İstasyonu'na ulaştırdı. (II) 700 metrelik bu devasa ağı, bir Japon balık ağı üreticisi tarafından tasarlandı. (III) Tıpkı bir balık ağı gibi uzaya salınıp gezegenimizin çevresini büyük uzay çöplerinden temizleyecek. (IV) Metal ağı ile yapılacak denemelerin başarılı olması durumunda aynı prensiple çalışan küçük robot araçlar üretilecek.

Bu metinde numaralanmış cümlelerin hangisinde koşul anlamı vardır?

- A) I. B) II. C) III D) IV.

► Çıkmış Soru:

16. Anadolu'yu köy köy dolaşmış bir gezgin olarak Maçka'yı her zaman özlerim.

Bu cümleyi dile getiren kişi için aşağıdakilerden hangisi kesin olarak söylenir?

- A) Anadolu'da en son Maçka'yı gezmiştir.
B) Anadolu'nun dışında başka bir yer dolaşmamıştır.
C) Gezdiği yerler içinde aklında sadece Maçka kalmıştır.
D) Maçka'yı tekrar görmek istemektedir.

17. I. Anadolu'nun köylüsü misafirperverdir.
II. İstiklal Marşı'nı Osman Zeki Üngör bestelemiştir.
III. Ömer Seyfettin'in en güzel hikâyesi "Kaşığı"dır.
IV. Paris eşsiz güzelliklere sahip bir yerdir.
Numaralandırılmış cümlelerin hangisinde nesnel anlatım vardır?

- A) I B) II C) III D) IV

18. "Suç ve Ceza, Dostoyevski'nin en güzel kitabıdır." cümlesi, söyleyenin kişisel düşüncesini içerdiğinden öznel anlatımlı cümle, "Suç ve Ceza, Dostoyevski'nin en çok satan kitabıdır." cümlesi ise söyleyenin kişisel düşüncesini içermediğinden ve kanıtlanabilecek bir yargı bildirdiğinden nesnel anlatımlı cümledir.

Buna göre;

- (I) Profesyonel serbest dalgıç Şahika Ercümen, paletsiz serbest dalış kategorisinde eşsiz bir başarı elde etti. (II) Ercümen, Mersin'deki Gilindire Mağarası'nda gerçekleştirdiği dalışta 25 metrelik parakuru tek nefeste 4 kere yüzerek toplam 100 metreye ulaştı. (III) Böylece daha önce 90 metre olan kadınlar dünya rekoru kırılmış oldu. (IV) Ercümen, bu başarısıyla "Guinness Dünya Rekorları"na da girdi.

metninde numaralanmış cümlelerin hangisinde öznel anlatım vardır?

- A) I B) II C) III D) IV

[FİİLİMSİLER (EYLEMSİLER)]

* Kök veya gövdeleri fiil olan fakat aldığı ekler yardımıyla cümlede isim, sıfat ya da zarf görevinde kullanılan sözcüklere fiilimsi (eylemsi) denir. Fiilimsilerin ortak özelliği fiilden türemiş olmalarıdır.

Fiilimsilerin başlıca özellikleri:

- Tüm fiilimsilerin kök veya gövdesi bir fiildir.
- Bütün fiilimsi ekleri yapım ekidir, dolayısıyla bütün fiilimsiler türemiş sözcüktür.
- Fiilimsiler isim çekim eklerini alabilir ancak kişi eklerini alamaz.
- Birleşik cümlelerde yan cümlecikler fiilimsilerle kurulur.
- Fiilimsi kesinlikle fiil değildir; fiilden türetilmiş bir isim, sıfat ya da zarftır.
- Fiilimsiler üç gruba ayrılır: isim-fiil, sıfat-fiil, zarf-fiil.

İSİM-FİİL (MASTAR / AD EYLEM)

* Bir fiile “-iş, -me, -mek” eklerinden biri getirilerek oluşturulan fiilimsilerdir. Bu fiilimsiler cümlede isim görevinde kullanılır.

Fiil	İsim-Fiil Ekleri		İsim-Fiil	
bak-	-iş	bakış	bakma	bakmak
gel-	-iş	geliş	gelme	gelmek
duy-	-uş	duyuş	duyma	duymak
gör-	-üş	görüş	görme	görmek
söyle-	-ma	söyleyiş	söyleme	söylemek
anlat-	-me	anlatış	anlatma	anlatmak
tut-	-mak	tutuş	tutma	tutmak
sun-	-mek	sunuş	sunma	sunmak

Örnek:

- » Soruları hızlı **çözmesi** herkesi şaşırtmıştı.
- » Burada ders **çalışmak** istemiyorum.
- » Senin yemek **hazırlayışını** hiç görmedim.
- » Şampiyon **olmamız** önümüzdeki üç maçı da **almamıza** bağlı.
- » Boş zamanlarında kitap **okumayı** ve müzik **dinlemeyi** severdi.
- » Bu **haykırışını** kimsenin **duymaması** onu daha çok üzüyordu.
- » Sağlıklı beslenmeyen bir insanın daha kolay **hastalanması** gerekmez mi?
- » Ona söz **dinletmek**, onu ikna **etmek** sandığınız kadar kolay değil.

[CÜMLENİN ÖGELERİ]

- * Bir duyguyu, düşünceyi, isteği, haberi, durumu, olayı ifade etmek için kurulan ve kendi içinde anlam ve yargı bütünlüğü olan sözcüğe veya söz dizisine cümle denir.
 - » Gözlerini açınca annesini gördü.
 - » Sessiz olun!
 - » Yollar kapanmadan köye varmalıydık.
 - » Biliyorum.
 - » Başarılı olacağıma inanıyorum.
 - » Sıcaktı.
- * Cümlenin ögelerini "temel ögeler" ve "yardımcı ögeler" olmak üzere iki başlık altında inceleyebiliriz.

TEMEL ÖGELER

YÜKLEM

- * İş, kılış, oluş, hareket, durum veya yargı bildiren, haber veren, cümleyi bir yargıya bağlayan çekimli ögedir.

Yüklemnin Özellikleri:

- * Cümlenin temel ögesidir. Cümle, yargı bildiren bir söz grubu; yüklem de yargıyı üstlenen öge olduğuna göre yüklemsiz bir cümle olamaz.
- * Yüklem çekimli bir isim ya da eylemden oluşabilir.

Örnek:

- » Akrabalarını ziyaret etmek için İstanbul'a gidecek. (Fiil)
- » Şehri bu hâle getiren bir olumsuzluk da çevre kirliliğidir. (İsim)
- » Bu sabah gökyüzü masmaviydi. (İsim)
- » Bir ip-te iki cambaz oynamaz. (Fiil)
- » Yarın hep birlikte buraya gelecekler. (Fiil)
- » Tabiattaki en iç açıcı renk yeşildir. (İsim)

- * Yüklem, tek kelimedenden oluşabileceği gibi bir kelime grubundan da oluşabilir.

Örnek:

- » O kadın yaş tahtaya ayak basmaz. (Deyim)

- » Kitabını yavaşça koltuğa bıraktı. (Tek kelime)
- » Kapının önünde oturan yaşlı adam babamın eski soförüydü. (Tamlama)
- » Mutfakta her yer pırıl pırıldı. (İkileme)

- * Cümle oluşturmaya yeterli olan tek öge yüklemdir ve çekimli olan eylem veya ad soylu sözcükler tek başına bile yüklem olabilir.

Örnek:

- » Terzidir. → (O) terzidir.
- » Geliyorum. → (Ben) geliyorum.
- » Okuduk. → (Biz) okuduk.
- » Maviydi. → (O) maviydi.
- » Akıllıydın. → (Sen) akıllıydın.

- * Türkçe söz dizimine göre yüklem cümlenin sonunda bulunur. Ancak bu bir kural değildir. Konuşma ve yazı dilinde yüklem cümlenin herhangi bir yerinde kullanılabilir.

Örnek:

- » Uzar gider sonsuzluğa, tozlu yollar.
- » Gidiyorum, sokakta gölgeler büyüterek.
- » Sakla samanı, gelir zamanı.
- » Birden kapandı beyaz perdeler.

[CÜMLE TÜRLERİ]

- * Cümleler kuruluş özelliklerine göre farklı nitelikler gösterir. Cümlelerin türlerini belirlerken aşağıdaki özellikleri dikkate alırız:

CÜMLE TÜRLERİ	
Yüklem Türüne Göre Cümleler	Yüklem Yerine Göre Cümleler
İsim (Ad) Cümlesi Fiil (Eylem) Cümlesi	Kurallı Cümle Devrik Cümle Eksiltili Cümle
Yapılarına Göre Cümleler	Anımlarına Göre Cümleler
Tek Yüklemli Cümle Birden Fazla Yargı Bildiren Cümle Birden Çok Yüklemi Olan Cümle Bağlaçlarla Bağlanmış Cümle	Olumlu Cümle Olumsuz Cümle Soru Cümlesi Ünlem Cümlesi

YÜKLEMİN TÜRÜNE GÖRE CÜMLELER

- * Bir cümlenin yüklemi çekimli bir fiil ya da ek fiille çekimlenmiş bir isim olabilir. Buna göre yüklem türüne göre cümleler isim cümlesi ve fiil cümlesi olmak üzere ikiye ayrılır:

İSİM (AD) CÜMLESİ

- * Yüklemi isim soylu bir kelime olup ek fiilin zamanlarından biri ile çekimlenmiş cümlelerdir. İsimler tek başlarına yüklem olamaz. Yüklem olabilmeleri için ek fiillerden birini (-idi, -imiş, -dir) alarak çekimlenmeleri gerekir.

Örnek:

- » Dolabın içinde eski birkaç gömlek **vardı**.
- » Bu kadar olaydan sonra yeniden işe başlamak istemesi **manasızdı**.
- » Dişleri inci gibi **beyazdı**.
- » Yetmiş yaşında olmasına rağmen hâlâ **dinçti**.
- » Deminden beri telefonuma çağrı atan **sen misin?**
- » Ben **küçük bir kelebekmişim**.
- » Uzun bir yolculuktan sonra **İncesu'daydık**.
- » Bir handa, **yorgun argın, tatlı bir uykudaydık**.
- » Şimdi bu koca şehirde bir tek dostu bile **yoktu**.
- » Okulumuz **şehrin kuzey tarafındadır**.
- » Mustafa, Ahmet'ten daha **başarılıdır**.
- » O mutlu günler şimdi ulaşamayacağımız kadar **uzakta**.

[BÜYÜK HARFLERİN KULLANILDIĞI YERLER]

Cümleler Büyük Harfle Başlar:

* Öğretmen kalktı, gerindi. Hiç uykusu olmadığını düşündü. Durulmamış, yatışmamış bir heyecan doluyordu gövdesinde.

Özel Adlar Büyük Harfle Başlar:

* Bütün özel adlar büyük harfle başlar. Özel ad sayılan kelime ve kelime gruplarını hatırlayalım:

* Kişi ad ve soyadları büyük harfle başlar.
» Hastane kayıtlarında **Aysel Karaman** adında bir hastamız yok.
» Bu kitabın **Mehmet Akif Ersoy**'a ait olduğunu bilmiyordum.

* Kişi adlarından sonra gelen "bey, efendi, hanım" gibi saygı sözleri büyük harfle başlar:
» **Selma Hanım**'dan böyle bir söz beklemezdim.
» Bahçenin bakımını **Süleyman Efendi** üstlenmişti.

* Özel addan sonra gelen "teyze, dayı, amca, hala, nine, dede, kardeş" gibi akrabalık ifade eden kelimeler küçük harfle başlar.
» Şengül **teyzemin** yeni evini gördün mü?
» Okuldan çıkar çıkmaz Osman **amcamı** uğurdum.
» Hikmet **dedemin** eski kitaplarını okumaya bayıldık.

NOT

- * Akrabalık bildiren adlar, lakap veya unvan değeri kazandığında büyük harfle başlar.
» **Munzur Baba'nın** bu kayalıklardan düş-tüğü söylenmektedir.
» Yörede **Beyaz Dede** olarak bilinen bu yaşlı adamı çok sevmiştim.

* Saygı sözlerinden sonra gelen makam, mev-kii, unvan bildiren kelimeler büyük harfle baş-lar.

» Sayın Milletvekili, Sayın Vali, Sayın Rek-tör...

* Hayvanlara verilen adlar büyük harfle baş-lar.

» Boncuk, Tom, Pamuk...

* Dil, lehçe ve şive adları büyük harfle başlar.

» Türkçe, Almanca, İngilizce, Rusça, Arapça; Oğuzca, Kazakça, Kırgızca, Özbekçe, Tatarca vb.

NOT

- * Dil, lehçe ve şive adlarına gelen yapım ekleri, çokluk eki ve bunlardan sonra gelen diğer ekler bitişik yazılır.
- * Gençler, **İngilizceyi** öğrenmek gerektiğini bilmiyorlar mı?

* Millet adları büyük harfle başlar.

» Yirminci yüzyılın başlarında **İngilizlerin** en büyük hedefi yeni sömürgeler elde etmektir.

» Karşı masada oturan bir **Alman'dan** yardım istemiştik.

» Orta Asya bozkırları, **Türklerin** tarih sahnesine çıktığı yerlerdir.

* Devlet adları büyük harfle başlar.

» Türkiye Cumhuriyeti, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Amerika Birleşik Devletleri vb.

* Yer adları (kıta, bölge, il, ilçe, köy, semt vb.) büyük harfle başlar.

- * Noktalama işaretleri; duygu ve düşüncelerimizi yazıyla daha açık ve anlaşılır biçimde ifade etmek, okumayı ve anlamayı kolaylaştırmak, sözün vurgu ve tonlama gibi özelliklerini belirtmek amacıyla kullanılır. Yazılı anlatımda kullandığımız noktalama işaretleri şunlardır:

● NOKTA (.)

- * Anlamca tamamlanmış cümlelerin sonunda kullanılır.
 - » Çocukluğumu özlediğim için eski bayramlara özlem duyuyorum.
 - » Bir roman; yerine göre güldürür, ağlatır, öfkelenir, sevindirir bizi.
- * Kısaltmaların sonunda kullanılır.
 - » Prof. Dr. (Profesör Doktor) Metin Aksoy, Alb. (Albay) İsmet İnönü, Mevlana Cad. (Caddesi), Erlen Sok. (Sokak)
- * Büyük harflerle yapılan kısaltmaların sonunda nokta kullanılmaz.
 - » MEB, TBMM, THY, TCK, LGS, ÖSYM, KPSS, TYT, AYT vb.

NOT

- Gelenekleşmiş olan T.C. (Türkiye Cumhuriyeti) ve T. (Türkçe) kısaltmalarının dışında büyük harflerle yapılan kısaltmalarda nokta kullanılmaz.

- * Sıralama anlamındaki rakamlardan sonra kullanılır.
 - » VI. yüzyıl, 2. Kat, IV. Murat vb.
- * Sıralama anlamı taşıyan birden çok rakam art arda yazılırken en sondaki rakamın sonuna nokta, önceki rakamların arasına virgül konur.
 - » 1, 2, 3 ve 4. paragrafları okudum.
- * Tarihleri belirtirken gün, ay ve yıl; saati belirtirken de saat ile dakika arasına konur.

- » 15.09.2018 tarihinde saat 13.45'te toplantımız var.

- * Bir yazıda sıralanan maddeleri gösteren rakam veya sembollerden sonra kullanılır.

- » Yapısına göre cümleler dörde ayrılır:

1. Basit cümle
2. Birleşik cümle
3. Sıralı cümle
4. Bağlı cümle

- » Sıralı cümleler iki şekilde oluşabilir:

- a. Bağımsız sıralı cümle
- b. Bağımlı sıralı cümle

- * Sayılarda basamaklar arasında kullanılır.

- » 18.425, 5.654.345

- * Matematikte çarpma işareti yerine kullanılır.

- » 6.10- 60, 5.8-40

● VİRGÜL (,)

- * Birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasında kullanılır.

- » Anılar; yazdıkları dönemin siyasi, edebi, askeri ve sosyal özelliklerini yansıtır.

- » Evliya Çelebi Avusturya, Hicaz, Sudan, Mısır, Habeşistan gibi ülkeleri de dolaşmıştır.

- * Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için kullanılır.

- » Bugün erkenden uyandım, kahvaltı etmeden yola çıktım, bir saat içinde buraya geldim.

[PARAGRAF]

- * Bir düşünceyi, bir duyguyu, bir olayı tam olarak anlatabilmek için bir araya getirilen cümleler topluluğuna paragraf denir.
- * Paragraflar tek bir düşünce etrafında olduğundan kendi içerisinde bir bütünlük taşır.

[PARAGRAFIN YAPI ÖZELLİKLERİ]

● PARAGRAFIN BÖLÜMLERİ

- * Paragrafı oluşturan cümlelerin her birinin kendine özgü yeri vardır.
- * Bir paragrafın ilk cümlesi ile son cümlesi aynı nitelikleri taşımaz. Ayrıca paragrafı oluşturan cümleler birbirleriyle hem yapı hem de anlam bakımından bir ilişki içerisindedir. Bu cümleler birbirlerine bağlı olarak bir yargıyı anlatır.
- * Bir paragrafı oluşturan bölümler şunlardır:

● GİRİŞ BÖLÜMÜ

- * Genellikle birkaç cümleden oluşan giriş bölümünde parçada anlatılacak konu verilir.
- * Giriş cümlesi bağımsızdır. Diğer cümleler giriş cümlesine biçimce ve anlamca bağlıdır.
- * Giriş cümlesi, kendinden önce de bir cümle varmış gibi bir izlenim uyandırmamalıdır.
- * Bu yüzden giriş bölümü cümlesinde “bu yüzden, bundan dolayı, kaldı ki, yine de, ama, fakat, oysa, çünkü, bunun için, meğer vb.” bağlayıcı ifadeler yer almaz.

● GELİŞME BÖLÜMÜ

- * Giriş cümlesinden sonra gelen ve onu açıklayan, girişte belirtilen konunun ayrıntılarıyla ele alındığı bölümdür.

- * Gelişme bölümünde düşüncelerin açıklanması, anlaşılır hâle gelmesi, yerine göre ispatlanması için tasvir, öyküleme, örnekendirme, tanık gösterme, karşılaştırma, açıklama gibi değişik tekniklerden yararlanır.

● SONUÇ BÖLÜMÜ

- * Gelişme bölümünde anlatılan olay, düşünce ya da duyguların bir sonuca bağlandığı bölümdür. Bazen ana düşünce sonuç bölümünde verilebilir.
- * Sonuç bölümünde “sonuç olarak, özetle, bundan dolayı, kısaca...” gibi bağlayıcı ifadeler bulunabilir.

● PARAGRAF OLUŞTURMA

- * Cümleleri karışık olarak verilen bir paragrafı anlamlı bir bütünlük hâlinde yeniden kurmak, yapboz oynamaya benzer. Parçalar arasındaki anlam akışını, neden-sonuç ilişkilerini doğru bir şekilde analiz edersek cümleleri anlamlı bir paragraf haline getirebiliriz.

Paragraf oluşturmaya yönelik sorular
çözülürken şunlara dikkat edilmelidir:

- * Öncelikle bütün cümleler okunmalı ve cümleler arasındaki anlam ilişkileri çerçevesinde, metnin genelinde neyin anlatıldığı tespit edilmelidir.
- * Verilen cümleler bir olay yazısından alınmışsa olayların gerçekleşme sırası, düşünce yazısından alınmışsa mantık sırası gözetilmelidir.

[FİLDE ÇATI]

- * Fiillerin özne ve nesneye bağlı olarak kazandığı anlama ve girdiği biçime çatı denir.
- * Konumuzun isminden de anlaşılacağı üzere çatı, sadece fiil cümlelerinde aranan bir özelliktir.

NOT

- İsim cümlelerinde çatı aranmaz.

- * Fiil çatısı, öznelerine ve nesnelere göre iki yönden incelenir.

ÖZNELERİNE GÖRE FİİL ÇATILARI

- * Özne-yüklem ilişkisinde öznenin, eylemin bildirdiği işi nasıl yaptığı önemlidir.

ETKEN FİİL

- * İş yapan gerçek bir öznenin bulunduğu fiillere etken fiil denir.

Örnek:

» “Babam her gün kitap okuyor.” cümlesinde “okuma” eylemini yapan bir özne (babam) vardır. İş yapan gerçek bir özne olduğu için bu cümlenin yüklemi etkindir.

» “Bu kitabı dün aldım.” cümlesinde “alma” eylemini gerçekleştiren bir özne vardır. Ama bu cümlede bir sözcük olarak verilmemiştir. Özne bir sözcük olarak verilmesinde de cümlenin öznesi gizli olsa da cümlede işi yapan belli olduğu için bu cümlenin yüklemi çatısına göre etkindir.

» “Bahar gelince ağaçlar güzelleşti.” cümlesinde olduğu gibi sadece canlı varlıklar değil, insan dışındaki varlıklar da özne görevini üstlenebilir. Yukarıdaki cümlede “güzelleşen” ağaçlardır. Cümlede gerçek özne olduğuna göre bu cümlenin eylemi çatısına göre etkindir.

NOT

- Etken fiiller, nesne-yüklem ilişkisine göre geçişli veya geçişsiz olabilir.
- » “Benim sözlerimi herkes anladı.” cümlesinde “anlama” işini gerçekleştiren gerçek özne “herkes” sözüdür. Yüklem sorulan “Neyi?” sorusuna cevap veren “benim sözlerimi” ise nesnedir. Öyleyse bu cümlenin yüklemi öznesine göre etken, nesnesine göre geçişlidir.

EDİLGEN FİİL

- * İş yapan gerçek bir öznesi olmayan fiillere edilgen fiil denir. Edilgen fiiller, fiil kök veya gövdelerine “-l” veya “-n” eklerinin getirilmesiyle oluşturulur.
- * Edilgen fiillerin yüklem olduğu cümlelerde özne işi yapan değil, işten etkilenendir. Dolayısıyla bu cümlelerde özne, sözde öznedir.

Örnek:

» “Futbolcu kırmızı kartla oyundan atıldı.” cümlesinde “atma” işini gerçekleştiren belli değildir. Onun yerine “atılma” eyleminden etkilenen “futbolcu” vardır. “Futbolcu” işi yapan değil de yapılan işten etkilenen durumda olduğundan cümlede “sözde özne” görevindedir. O hâlde “atıldı” eylemi çatısına göre edilgendir.

» “Bütün sokaklar temizlendi. / Kapı hızlı hızlı vuruldu.” cümlelerinde yüklem durumundaki fiiller “-l” ve “-n” eklerini almıştır. Ayrıca “temizlenme” ve “vurulma” eylemlerini yapan gerçek bir özne de bu cümlelerde verilmemiştir. Onların yerine işten etkilenen “bütün sokaklar, kapı” sözcükleri özne görevini üstlenmiştir. Bu cümleler edilgen çatılıdır.

[METİN TÜRLERİ]

- * Edebiyat, duygu ve düşünceleri söz ya da yazıyla etkili bir şekilde anlatma sanatıdır. Duygu, düşünce ve hayalleri sözlü ya da yazılı olarak, etkileyici bir şekilde anlatma isteği edebiyatın doğmasına neden olmuştur. Edebiyatın oluşumu içerisinde yazının biçim ve içerik özelliklerine o yazının türü denmektedir.
- * Oluşan metin türleri, anlatım özellikleri ve içerikleri bakımından bilgilendirici ve hikâye edici metinler olarak sınıflandırılır. Ayrıca duyguların ön plana çıkarıldığı şiir türü de metin türleri içerisinde değerlendirilir.

NOT

- * Metinler anlamları (içerikleri) açısından karşılaştırılabileceği gibi metin türleri bakımından da karşılaştırılabilir.

HİKÂYE (ÖYKÜ)

- * Olmuş veya olabilecek olayları belli bir plan çerçevesi içinde yer ve zamana bağlı olarak anlatan yazı türüne hikâye (öykü) denir.
- * Hikâye, metin türü konusunun hikâye edici metinler başlığı altında değerlendirilir.
- * Yaşanmış ya da yaşanabilir olaylar anlatılır.
- * Dar bir zaman dilimini kapsar.
- * Olayla ilgili yer ve zaman bellidir.
- * Romana göre kısa eserlerdir.
- * Karakter sayısı azdır.
- * Serim, düğüm ve çözüm bölümlerinden oluşur.
- * Kısa soluklu eserlerdir.
- * Olay, başlangıçtan sona doğru giden bir olayın anlık parçasıdır.
- * Farklı bakış açılarıyla anlatılabilir.

HİKÂYENİN UNSURLARI

Olay:

- * Her hikâye bir olay etrafında şekillenir. Hikâyede anlatılan olay genellikle yüzeyseldir. Hikâyede anlatılan olay okurda merak oluşturur.

Şahıs Kadrosu (Kahramanlar):

- * Hikâyede birden çok kahraman olabilir. Ancak her hikâyenin genellikle bir veya iki asıl kahramanı vardır. Hikâyede kahramanlar anlatılırken de ayrıntıya yer verilmez.
- * Hikâyelerde kahramanlar insan dışındaki varlıklar da olabilir. Böyle durumlarda hikâyede kahramanlar aranmayıp varlık kadrosu aranır.

Zaman:

- * Hikâyede anlatılan olay belli bir zaman dilimine sığdırılır. Bu zaman dilimi bir saat olabileceği gibi bir yıl da olabilir.

Yer (Mekân):

- * Hikâyede anlatılanların geçtiği yerler hikâyenin akılda kalmasına yardımcı olur.

Anlatıcı:

- * Anlatmaya bağlı metinlerde geçen olayları okura anlatan (aktaran) kişiye anlatıcı denir. Bir hikâyeyi okurken "Karşımızda biri var da bize hikâyeyi o anlatıyor." hissine kapılırız. Bu da o hikâyenin bir anlatıcısı olduğunu gösterir.

[ANLATIM BOZUKLUKLARI]

- * Duygu ve düşüncelerimizi aktarırken kurduğumuz cümlelerin açık ve anlaşılır olması, gereksiz unsurlar taşımaması, çelişkili anlatımlardan uzak olması ve dil bilgisi açısından doğru olması gerekir. Cümlelerimiz bu özellikleri taşımadığında, anlatım bakımından bozuk olur; iletişim tam olarak gerçekleşmez.
- * Anlatım bozuklukları anlamsal (anlama dayalı) ve dil bilgisi yönünden (yapıya dayalı) bozukluklar olmak üzere iki temel başlıkta incelenebilir.

DİL BİLGİSİ YÖNÜNDEN ANLATIM BOZUKLUKLARI

ÖZNE-YÜKLEM UYUMSUZLUĞU

- * Özne-yüklem uyumsuzluğu; kişi bakımından, tekilik-çoğulluk bakımından ve özne eksikliği bakımından olmak üzere üç grupta incelenir:

Kişi Bakımından Uyumsuzluk: İyi bir cümlede özne ve yüklem arasında kişi bakımından uyum olmalıdır. Öznenin yansıttığı şahısla (birinci tekil, ikinci tekil, üçüncü çoğul gibi) yüklemde bulunan şahıs eki birbirini tamamlamalıdır.

Örnek cümle	Anlatım bozukluğunun nedeni
» Ben ve Ayhan buraya daha önce gelmişti.	"Ben ve Ayhan" kişileri "biz" öznesini oluşturduğuna göre yüklem de "gelmiştik" olmalıdır: "Ben ve Ayhan buraya daha önce gelmiştik."
» Sen ve kardeşin bu ödevi bitirmeli.	"Sen ve kardeşin" kişileri "siz" öznesini oluşturduğuna göre yüklem de "bitirmelisiniz" olmalıdır. Sen ve kardeşin bu ödevi bitirmelisiniz.

Tekillik-Çoğulluk Bakımından Uyumsuzluk: Özne ile yüklem arasında belli bir uyum söz konusudur. Özne insan ve çoğul ise yüklem tekil ya da çoğul olabilir. Ancak insan dışındaki varlıkların (hayvan, bitki, kavramlar...) çoğul şekilleri özne olduğunda yüklem daima tekil olur.

Örnek cümle	Anlatım bozukluğunun nedeni
» Kuşlar ne de güzel uçuyorlar.	Hayvan adları çoğul olsa da yüklem tekil olur: "Kuşlar ne de güzel uçuyor."
» Ağaçlar susuzluktan kurumuşlar.	Bitki adları çoğul olsa da yüklem tekil olur. "Ağaçlar susuzluktan kurumuş."
» Gözlerim yakını iyi görmüyorlar.	Organ adları çoğul olsa da yüklem tekil olur. "Gözlerim yakını iyi görmüyor."

Özne Eksikliği Bakımından Uyumsuzluk: Özne ile yüklem arasında tekillik, çoğulluk ve kişi uyumsuzluğunun yanında, özne eksikliği de anlatım bozukluğuna yol açar.

Örnek cümle	Anlatım bozukluğunun nedeni
» Bir milletin dili ve edebiyatı hür olmadıkça yükselemez.	Bu cümlede özne belirtilmemiş, bu da ifadeyi eksik bırakmıştır. Cümleye özne getirilerek bozukluğu giderilebilir: “Bir milletin dili ve edebiyatı hür olmadıkça o millet yükselemez.”
» Onun tezi yakında bitecek ve öğretmen olarak göreve başlayacak.	Bu cümlede “onun tezi” ikinci cümlelerin öznesi olarak da görüldüğünden anlatım bozulmuştur. Bu bozukluk ikinci cümleye özne getirilerek giderilebilir: “Onun tezi yakında bitecek ve o, öğretmen olarak göreve başlayacak.”
» Herkes ondan nefret ediyor, onun yüzünü bile görmek istemiyordu.	“Herkes ondan nefret ediyor.” doğru. Ama “Herkes onun yüzünü bile görmek istemiyordu.” cümlesinde “herkes” öznesi “görmek istemiyordu” yüklemine bağlanamıyor. Bu nedenle ikinci cümleye özne getirilmeli, ifade düzeltilmelidir: “Herkes ondan nefret ediyor, hiç kimse onun yüzünü bile görmek istemiyordu.”

EKLERLE İLGİLİ YANLIŞLAR

* Cümlede eklerin eksik ya da fazla kullanılması anlatım bozukluğuna yol açar.

Örnek cümle	Anlatım bozukluğunun nedeni
» Biz kitap okumasını sevmeyen bir milletiz.	“Okumasını” sözcüğünde iyelik eki gereksiz ve yanlış kullanılmıştır. Cümlelerin doğrusu “Biz kitap okumayı sevmeyen bir milletiz.” olmalıdır.
» Hayat kimine mutluluk verdiğini, kimini mutsuz ettiğini görüyoruz.	“Hayat” sözcüğüne “-ın” ilgi eki getirilirse bu cümledeki anlatım bozukluğu giderilir: “Hayatın kimine mutluluk verdiğini, kimini mutsuz ettiğini görüyoruz.”
» Burada insanı şaşkına çeviren birçok güzellikler var.	“Birçok güzellikler” belgisiz sıfat tamlamasındaki “güzellikler” sözcüğünde “-ler” eki gereksiz kullanılmıştır. Çünkü “birçok” sözünde zaten çokluk anlamı vardır. Cümlelerin doğrusu “Burada insanı şaşkına çeviren birçok güzellik var.” şeklinde olmalıdır.

ÖGE EKSİKLİĞİ

* Cümlede kullanılması gereken bir ögenin bulunmaması, anlatım bozukluğuna yol açar. Öge eksikliği sıralı ve bağlı cümlelerde karşımıza çıkar. Genellikle ortak kullanılan yer tamlayıcısı, yüklem, nesne gibi ögelerin yüklemle bağlanamamasından kaynaklanır.

[MEDYA KAYNAKLARI]

- * Medya; her türden sözlü, yazılı, basılı, görsel metin ve imgeleri içeren çok geniş iletişim araçlarını kapsayan bir kavramdır.
- * Bu kavramın içerisine dergiler, gazeteler, kitaplar, broşürler gibi basılı medya araçları ile televizyon, sinema gibi görsel ve radyo gibi işitsel kitle iletişim araçları girmektedir.
- * Günümüzde bu kavrama internet, billboard gibi medya araçları da eklenmiştir.

• SİNEMA

- * Görüntülerin veya çizilmiş desenlerin ışıkla bir perdeye düşürülerek hareketli görüntüler elde edilmesi temeline dayanan sanat dalıdır.
- * Resimler düzenli aralıklarla, karanlık bir yerde, özel bir makine aracılığıyla perde üzerine yansıtılır.

[ÇOKLU MEDYA KAYNAKLARININ GÜVENİLİRLİĞİ]

- * Medya herkesin bilerek, isteyerek kullandığı bazen de hissetmeden etkilendiği bilgi kaynakları ve kanallarıdır.
- * Çoklu ortamda da çeşitli türdeki bilgi kaynakları (metin, görüntü, grafik, ses, video vb.) bir aradadır.
- * Medya ürünlerini içeren bütün bilgi kaynakları ve kanalları kültürel mirasın önemli bir parçası olduğundan üretimi, erişimi, kullanımı, depolanması, gelecek kuşaklara aktarılması büyük önem taşımaktadır.

• İNTERNET

- * Birçok bilgisayar sisteminin birbirine bağlı olduğu, dünya çapında yaygın olan ve sürekli büyüyen bir iletişim ağıdır.
- * İnternet sayesinde insanlar pek çok alandaki bilgiye kolay, ucuz, hızlı ve güvenli bir şekilde erişebilmektedir.

• TELEVİZYON

- * Nesnelerin görüntüleri, gerçeğe uygun bir biçimde renkli ya da siyah-beyaz ve sesli olarak, elektrik yoluyla uzağa iletilir.
- * Elektrik yoluyla uzağa iletilen görüntü ve sesi alarak görünmesini ve duyulmasını sağlayan ağıta televizyon denir.

- * Bir iletişim ağı olan internette de bilgi kaynaklarının ve kanallarının kullanımı önemlidir.
- * İnternet sayfalarına ulaşmak için bazı site adresleri kullanılır.
- * İnternet adreslerinde bazı sitelerin diğerlerinden farklı uzantılara ya da kısaltmalara sahip oldukları görülür. Adreslerde yer alan uzantılar, sitenin hangi tür içeriğe sahip olduğunu gösterir.
- * Bu uzantılardan güvenilir olanlar kullanılmalıdır.

[KONUŞMA KURALLARI]

* Konuşma bir kişinin başka bir kişiye ya da kişi topluluğuna duygu ve düşüncelerini sözlü bir şekilde anlatmasıdır. Sözün insan üzerindeki etkisi düşünüldüğünde, etkili bir konuşmanın sosyal hayatta bireye sağlayacağı birçok avantajın olduğu görülecektir. Bu aşamada hemen aklımıza "Etkili bir konuşma için nelere dikkat etmek gerekir?" sorusu gelmektedir. Şimdi bu soruya cevap arayalım ve günlük hayatımızda arkadaşlarımızla, ailemizle ve diğer insanlarla etkili bir şekilde konuşabilmenin hangi kurallara bağlı olduğunu açıklayalım.

Etkili bir şekilde konuşmak için şunlara dikkat etmek gerekir:

- » Vurgu ve tonlamaya
- » Karşımızdaki kişiyle göz teması kurarak konuşmaya
- » İhtilebilir bir ses tonu kullanmaya ve sesin tonunu da duygu ve düşünceye göre ayarlamaya
- » Uygun hitap ifadeleri ve ses tonu kullanmaya
- » Nezaket kurallarına uymaya
- » Akıcı ve anlaşılır bir dil kullanmaya
- » Aşırıya kaçmadan jest ve mimiklerden yararlanmaya
- » Kelimeleri doğru telaffuz etmeye
- » Gereksiz tekrarlara düşmemeye ve duraklamamaya
- » İyi bir dinleyici olmaya

HAZIRLIKLI KONUŞMA

- * Önceden belirlenen bir konuda bilgi vermek, açıklama yapmak, görüşleri ve deneyimleri paylaşmak gibi amaçlarla yine önceden belirlenen bir yerde ve zamanda dinleyiciler huzurunda yapılan konuşmalara hazırlıklı konuşma denir.
- * Hazırlıklı konuşmalarda dikkat edeceğimiz, daha doğrusu konuşmaya hazırlık yaparken dikkat edeceğimiz bazı hususlar vardır.

Bu hususları şöyle sıralayabiliriz:

- » Öncelikle kendi ilgi ve uzmanlık alanımıza uygun bir konu seçmeliyiz.
- » Mutlaka bir konuşma planı hazırlamalı, araştırma yapmalı, konuyu bölümlere ayırmalı ve konunun can alıcı noktalarını tespit etmeliyiz.
- » Konuşmayı dinleyecek grubun özelliklerini (yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, sosyal çevre vb.) göz önüne almalı ve bu özelliklere uygun bir üslup belirlemeliyiz.
- » Prova yapıp konuşma süresine uygun bir metin hazırlamalıyız.
- » Konuşmanın yapılacağı ortamı görüp bu ortamı (ışık, ses, konuşma kürsüsü vb.) kendi özelliklerimize uygun bir şekilde düzenlemeliyiz.
- Sempozyum, panel, forum vb. hazırlıklı konuşma türlerindedir.

HAZIRLIKSIZ KONUŞMA

- * Günlük yaşamda aile bireylerimizle, arkadaşlarımızla, öğretmenlerimizle ve toplumdaki diğer bireylerle aramızda geçen konuşmalara hazırlıksız konuşma denir.
- * Hazırlıksız konuşmalar gün içerisinde kendiliğinden gelişir.
- * Bu konuşmalar sırasında kişi farkında olmadan farklı bilgiler edinir ve hayat tecrübesini artırır.

[SÖZEL MANTIK VE MUHAKEME]

* Muhakeme "hüküm çıkarma, düşünme, akıl yürütme" anlamlarında kullanılan bir sözcüktür. Sözel muhakeme ve mantık soruları da okuduğunu anlama ve yorumlama, çıkarımda bulunma ile ilgilidir. Bu tarz sorularda kişinin olaylar, eylemler ve sayılar arasındaki ilişkiyi kavrama ve yorumlama yeteneği ön plana çıkar.

NOT

- Sözel muhakeme ve mantık sorularında amaç; öğrencinin okuma, anlama ve yorumlama becerilerini geliştirmektir.

SORULARDA KULLANILAN BAZI UNSURLAR

Kişiler: Yusuf, mühendis, öğretmen, öğrenci...

Yerler: Türkiye, İzmir, bahçe, müze, sınıf, okul...

Nesneler: Kitaplar, yiyecekler, araçlar, balonlar...

Zaman: Yıllar, aylar, günler, saatler...

Yönler: Doğu, batı, güney, kuzey, aşağı, yukarı...

İlişkiler: Evlilik, arkadaşlık, akrabalık, kardeşlik...

SÖZEL MANTIK VE MUHAKEME SORULARINDA KULLANILAN TEMEL KAVRAMLAR

Önerme: Kesin bir yargı bildiren ve doğruluğu ya da yanlışlığı kanıtlanabilen cümlelerdir.

Çıkarım: Verilen önermeleri, bilgileri değerlendirerek yeni bilgiler (veriler) elde etmektir.

Akil yürütme: Verilen metin ve bilgilerden hareketle önermeler hakkında tahminlerde bulunmaktır.

Muhakeme: Soruda verilen metin ve bilgileri yorumlamak, çıkarımda bulunmaktır.

Öncül: Soruda verilen önermelerin, bilgilerin her birine verilen addır.

NOT

- Sözel mantık ve muhakeme soruları ezberci sisteme karşı olup bilginin öğrenilmesini ve kavranmasını ön plana çıkaran sorulardır. Bu sorular okuma, okuduğunu anlama ve yorumlama düzeyini ölçmektedir. Ayrıca bilgiyi kullanmayı ve bilgiden yeni bilgiler çıkarmayı gerektiren sorulardır.

EDITÖR YAYINEVİ

TÜM KİTAP İÇERİKLERİ BURADA!

Tüm dijital kitap içeriklerine ulaşmak için
“Editör Data” uygulamasını indirin.
(Telefonunuzun kamerasını açıp karekodu okutunuz)

İvedik Organize Sanayi 1518 Sok. Matbaacılar Sitesi
Mat-Sit İş Merkezi No.:2/20 Yenimahalle / ANKARA
Telefon: 0 312 384 20 33 Belgegeçer: 0312 342 23 58
WhatsApp: 0 505 925 57 81
www.editoryayinevi.com | bilgi@editoryayinevi.com

ISBN 978-605-280-384-4

9 786052 803844